

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

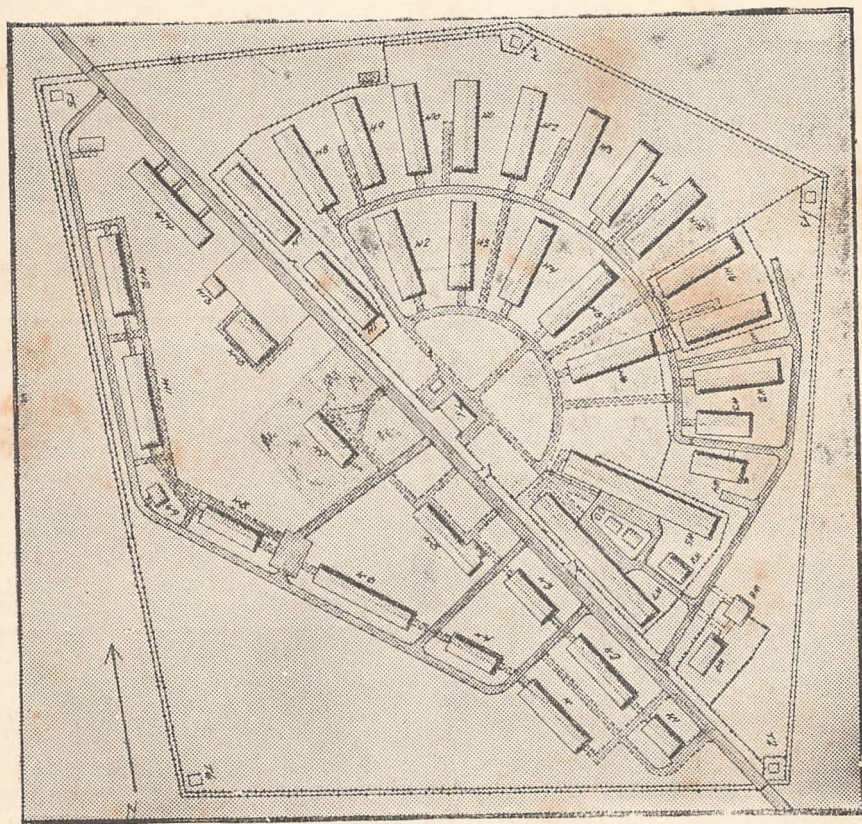
Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDSK

Maanedsskrift

Skitse af Fangelejren Froslev.

INDHOLD:

H. Lausten-Thomsen: I friheds gry. — Guds Fred med vore Døde. — *Cl. Eskildsen:* Arresteret som Gidsel. — *Iver Møller:* I Gestapofængslet i Aarhus. — *A. P. Møller:* Froslev. — *Henry Meyer:* Fra min Fangetid i tyske Fængsler og Konzentrationslejre. — *M. Kamphovener:* Hjem fra Konzentrationslejren.

Sønderjydske Teglindeindustri

Nordre Fasanvej 217 - København N.
Telf. C. 4520 - Tage 1700 - Faxe 1717

Facadesten, flammede Sten, Tagsten, Drænrør
Alle Bygningsartikler

De Forenede Teglværker ved Aarhus. Aktieselskab

Tlf. 644. Kontor: Parkallé 15, Aarhus. Tlf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radialsten, glass. Tagsten og Mursten

Paasch & Larsen, Petersen

Aktieselskab

HORSENS

Telefoner: 207 - 807 - 808

Restaurant

Bryggergaarden - Odense

Byens bedste Spisested

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Sydfynske Jernbaner

Pindstrup Mosebrug

SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK

Telefon Pindstrup { 13
18

Aktieselskabet

Dampmøllen Victoria

Odense

Eriksen & Christensen

Aktieselskab

Korn og Foderstoffer

Esbjerg

Thisted

Uldspinderi & Tæppefabrik A/S

AKTIESELSKABET

NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

KØBENHAVN F.

Sønderjydske Tæppefabrik

A. R. KJERBY A/S

HØJER

*Graasten
Teglværk*

GRAASTEN

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)

(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon-
trollens selvvirkende Kontrol.

Antager Frøavlere

Rio Radiatorer

Ribe Centralvarme-
Komfurer

Ribe Centralvarme-Kamin

Ribe Kakkellovne

Ribe Kaminer

A/S Ribe Jernstøberi

Ribe Telf. 261 (2 Linjer)
Grundlagt 1848

Nordisk

Trikotagefabrik

Haderslev

Midtjyllands Ægekspor

ved A. Tornvig-Jensen.

BRANDE

Telefon 84 og 185

Brunkul købes og sælges.

A. Nielsen & Co. A/S.

Nykøbing Falster

Haslev Gymnasium - *Kostskole for Drenge*

Eksamensret til Mellemkole-, Real- og Studentereksamen.

Alle Oplysninger ved Henvendelse til

Peter Kæstel, Rektor. Haslev.

Helsingø Kost- og Realskole

NORDSJÆLLAND

Skolen er beliggende i en smuk skovrig Egn nær Kattegat. Skolebygningen er ny og tidssvarende. Universitetsuddannede Lærere.

Program sendes.

O. Nelsson

Stenus Kostskole, Holbæk

Rektor Svend Larsen

Fra 1. August 1944 særskilt nyoprettet Gymnasieafdeling for Piger.

IKAST SKAANERFABRIK

P. Chr. Møkkelsen

IKAST

THOMAS JENSEN

TRIKOTAGEFABRIK

IKAST . TELF. 136

H. C. Hansen

Trikotagefabrik

Ikast

Telf. 21

BRUUN & SØRENSEN A/S

Kgl. Hofleverandør

grundlagt 1893

INGENIØRFØRRETNING

Varme - Sanitet - Gas - Vand - Elektricitet

AARHUS

Kannikegade 18

Tlf. Nr. 4362 - 4363 - 4364

KØBENHAVN

Niels Ebbesenvej 20

Tlf. C. 5036

Køb dansk Arbejde!

Jydsk

TRIKOTAGEFABRIK A/S

IKAST

NIELS LARSEN'S

TRIKOTAGEFABRIK

Hammerum

Snoghøj Gymnastik- højskole Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.

5

Vinterskole.

Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

Det kgl. octr. alm.
Brandassurance-
Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forsikring

Hovedkontor:

Højbroplads 10

København K

Tlf. Cent. 447

Harald Bo Bojesen

Boghandel

AABENRAA

I. B. Bruun & Søn A/s

Nykøbing F.

Maskiner for Trøindustrien.

„CIMBRIA“

Tømmerhandel A/S

Aabenraa

Trælast - Bygningsartikler

Støbegods

Tlf. 2006 - 2037 - 2008

Dyckjær & Christensen

Fiskeeksport

Ringkøbing

P. Juhl Nielsen

Entreprenør

Tlf. 213

Gl. Kirkevej 45 . Herning

Reserveret

S. S. V.

Lynby Cementstøberi

C. M. NIELSEN

TELEFON 330

Fremvej 1b. Gyldenda'svej 6

A/S Sønderjydsk

Frøforsyning

Frøavl og Frøhandel.
AABENRAA

A/S Kulkompagniet

A/S De forenede

Kalkværker

Thisted

Aktieselskabet

HAVNEMØLLEN

A ALBORG

ASMUS HANSEN

Kolonial- og Kortevarer
en gros

Haderslev

Aktieselskabet

Tapetfabriken „FIONA“

FAABORG

Smith & Co. A/S

Cykler og Cykledele

en gros

ODENSE

GRAM

KØLEANLÆG

Brødrene Gram A/S

Vojens

Carl J. Ulrich & Søn

Aktieselskab

Haslev - Telefon 600

HUSK VORE CISTERNER

»Phønix Model 33«, »Ideal 1935« og

»Phønix-Duplex« (dobbeltskyllende).

Maskinfabriken Phønix Odense

Morsø Textilfabrik A/S

Telefon 575 (2 Linier)

Nykøbing Mors

POUL KRØJGAARD

Trikotagefabrik

HERNING

Telf. 406

Poul Pedersen

Landsretssagfører

Vejle

Hans Jensens Eftf.

Trikotagefabrik

I KAST

Aktieselskabet

Skive Markfrøkontor

Frøavl - Frøhandel

Skive.

Telf. 94. 2 Lin.

DIPLOM-IS.

Haderslev Telef. 1160

Vejen Telef. 3

Aktieselskabet

Dansk Galoche- og Gummifabrik

København

Køge

Marie Christensen

Hjemmebageri & Conditori
med Thesalon

Bispeterov - Aarhus

Telefon 1939 - 3222

J friheds gry

J det første hefte i genvunden frihed søger »Sønderjydsk månedsskrift« at hædre mindet om de sønderjyder, der gav deres liv for Danmark. Det er en selvfølge, at det sker, og det er et minde, der ikke vil dø, så længe der er et dansk folk til.

Desuden har vi samlet en række korte skildringer af, hvad landsmænd har lidt og levet. Det vil blive historiens nærmeste opgave at frelse sådanne minder, og vi beder vore læsere om at nedskrive, hvad de har været med til i de tunge og lange år, da vi var under voldsstyret.

Oplevelser danner det enkelte menneskes karakter, og af folkets oplevelser i utalte slægtled har det danske folks sind fået sit præg. I det vil også krigens træk være uudsletteligt tegnede. Vor opgave i dag er at være med i arbejdet for, at det bliver det gode, der gror af tidens hændelser. Folket må blive bedre, hjælpsomere, tålsommere igennem lidelserne. Der bør ikke blive plads til had og hævnstanker, så lidt som vi i vort eget land skal tåle fjendskab mod folk og rige; men ud af alt det onde, krigen og voldsherrerne førte over os, må der gro øget frisind, større forståelse af sammenhæng og fællesskab igennem tiderne og tværs over skillelinjer i folket. På denne måde kan det danske folks præg gå rigere og smukkere ud også af disse års savn og sorg, der er båret for Danmarks skyld. Det vil der også kunne læses ud af dette hefte, hvor der fortælles om lidelser, danske mennesker har måttet igennem for fred og frihed.

H. Lausten-Thomsen.

GUDS FRED MED VORE DØDE!

*Vi er saa faa her i landet;
hver falden er bror og ven.
Vi har de døde med oss
den dag vi kommer igjen.*

(Nordahl Grieg).

Aabenraa

Maskinmester August Bjerring,
født 27. August 1891,
krigsforlist 20. Marts 1940.

Lagerforvalter Rasmus Lund,
født 27. Marts 1911,
skudt af tysk Vagtpost i Aabenraa 16.
September 1943.

Politimester Aage August Agersted,
født 19. Februar 1895,
død December 1944 i Neuengamme.

Elektriker Egon Bruno Nørgaard,
født 16. Januar 1923,
død den 8. December 1944 i Gestapo-
fængsel i Kolding.

Dommerfuldmægtig Erik Bondo Svane,
født 23. Oktober 1911,
død den 5. Marts 1945 i Neuengamme.

Aller Sogn

Andreas Juhl, Aller,
født 7. April 1920,
dræbt ved Bombeeksplosion i Kiel den
11. April 1941.

Skipper og Fisker Rasmus Bønneland,
Hejlsminde.
født 2. Oktober 1899,
dræbt ved Minesprængning i Lille Bælt
den 10. Juni 1943.

Bov Sogn

Overgendarm Albert S. Albertsen,
Padborg,
født 15. December 1894,
skudt i Padborg den 9. April 1940.

Overgend. Anders A. Hansen, Padborg,
født 11. Januar 1900,
skudt i Padborg den 9. April 1940.

Overgendarm Jens A. Birk, Padborg,
født 3. Juni 1897,
skudt i Padborg den 9. April 1940.

Hotelejer Hans Nissen Toft, Kollund,
født 2. Maj 1891,
død 12. April 1944 i Aabenraa efter
Mishandlinger.

Gendarm Jens P. Gram, Padborg,
født 7. Juni 1919,
død den 24. Nov. 1944 i Neuengamme.

Overgend. Jeppe Jensen Matthiasen, Bov,
født 19. November 1896,
død den 27. Nov. 1944 i Neuengamme.

Overgend. Andreas G. Roos, Krusaa,
født 17. Januar 1897,
død den 27. Nov. 1944 i Neuengamme.

Overgendarm Christian Asmussen, Bov,
født 23. Maj 1894,
død den 1. Dec. 1944 i Neuengamme.

Overgend. Knud Peter Grøn, Krusaa,
født 27. Februar 1896,
død den 2. Dec. 1944 i Neuengamme.

Gendarm Ebbe Kj. Møller, Frøslev,
født 11. Juli 1918,
død den 2. Dec. 1944 i Neuengamme.

Overgend. Christian Iversen, Padborg,
født 25. December 1897,
død den 6. Dec. 1944 i Neuengamme.

Vagtmest. Søren J. Schmidt, Kragelund,
født 30. August 1895,
død den 9. Dec. 1944 i Neuengamme.

Overgend. Jens P. Broberg, Kragelund,
født 8. Juni 1895,
død den 16. Dec. 1944 i Neuengamme.

Redaktør Viggo Lausten

Overgend. Henrik P. Petersen, Frøslev,
født 20. September 1896,
død den 23. Dec. 1944 i Neuengamme.

Overgend. Jennich Markussen, Kollund,
født 13. Marts 1897,
død den 11. Jan. 1945 i Neuengamme.

Trafikassistent Henry M. P. K. Nielsen,
Padborg,
født 18. September 1900,
død den 12. Marts 1945 i Neuengamme.

Officiant Christian Fries,
født 12. Januar 1916 i Kollund,
død af Dysenteri i Svesing v. Husum.

Broager Sogn

Overgendarm Thomas Emil Jessen,
født 30. Juni 1898,
død den 1. Dec. 1944 i Neuengamme.

Overgend. Janus William Christensen,
født 15. August 1897,
død den 2. Dec. 1944 i Neuengamme.

Burkal Sogn

Grænsegendarm Jens Albrecht Peter-
sen, Lydersholm,
født 22. Maj 1913,
død den 29. Nov. 1944 i Neuengamme.

Grænsegendarm Møller Jensen Nielsen,
Rends,
født 5. Januar 1910,
død den 6. Dec. 1944 i Neuengamme.

Oberst Paludan-Müller

Vagtmester Alfred Hansen Hoj, Lyders-
holm,
født 19. Marts 1895,
død Dec. 1944 i Neuengamme.

Vagtmester Peter Christensen, Rends,
født 29. Maj 1894,
død den 5. Jan. 1945 i Neuengamme.

Grænsegendarm Kaj Adolph Nielsen,
Lydersholm,
født 7. Maj 1921,
død den 11. Jan. 1945 i Neuengamme.

Stenstryger Joseph Janecki, Jyndevad,
født 19. Februar 1887,
død den 10. Febr. 1945 i Neuengamme.

stud. art. Ejnar Jørgen Clausen, Rends,
født 25. Juni 1921,
død 3. Maj 1945 i Fredericia efter Paa-
kørselsulykke i C. B. U. Tjeneste.

Egen Sogn

Gaardejer Christen Jensen,
født 30. Marts 1902,
dræbt ved Bombeeksp. 29. Sept. 1944.

Sønnen af forannævnte.
dræbt ved Bombeeksp. 29. Sept. 1944.

Egersund.

Styrmand Horst Schulte,
født 2. November 1916,
krigsforlist (Mine) den 27. Jan. 1940 ved
den engelske Kyst.

Kaptajn W. Schulte, Egersund,
født 23. December 1888,
krigsforlist (Mine) den 28. Marts 1942
ved Wilhelmshaven.

Styrmænd Hans N. Hansen, Egersund,
født 10. Januar 1913,
forulykket paa dansk Skib ved Bre-
merhaven den 8. Juni 1944.

Emmerlev Sogn

Smedesv. Andr. Mathiesen, Emmerlev,
født 24. September 1923,
dræbt af tysk Militærlastbil i Løjt den
14. Maj 1944.

Ensted Sogn.

Autoforhandler V. M. J. Kock, Styrtom,
født 2. April 1888,
død den 16. Nov. 1944 i Husum af Dy-
senteri. (?)

Forststuderende Knud Andersen, Røl-
lum Skole,
født 17. Juli 1923 i Røllum,
død den 23. April 1945 i Frøslevlejren
af Saar fra en Kamp mod tyske Sol-
dater i Ribe.

Felsted Sogn

Landbrugsmedhjælper Christian Mathi-
as Clausen, Svejrup,
født 30. Maj 1925,
faldet som Frihedskæmper i Graasten
den 5. Maj 1945.

Graasten.

Oberst Svend B. Paludan-Müller,
født 30. Oktober 1885,
faldet i Kamp 26. Maj 1944 i Graasten.

Ekspedient Holger Biehl,
født 6. August 1914,
død den 19. Nov. 1944 i Neuengamme.

Toldmedhjælper Knud Vindel,
født 21. Maj 1920,
død den 6. Dec. 1944 i Neuengamme.

Overgendarm J. Chr. P. Christiansen,
født 2. December 1895,
død den 8. Dec. 1944 i Neuengamme.

Murer Hans Feddersen, Alnor,
født 9. April 1892,
dræbt ved Overfald af tyske Soldater
paa sin Post som Frihedskæmper den
5. Maj 1945 i Graasten.

Haderslev

Radiotekniker Chr. Callesen,
født 11. Marts 1893,
død 24. Januar 1944 i Stutthof.

Kusk Hans Andersen,
født 11. Marts 1900,
dræbt 26. September 1944 i Vedsted.

Mekaniker Evald Hansen,
født 29. Februar 1916,
død December 1944 i Tyskland.

Handelsmedhjælper Erik Schlosser,
født 30. Juni 1925,
dræbt 13. December 1944 i Nørregade
i Haderslev.

Reservebetjent Peter Th. Madsen,
født 8. Januar 1922,
dræbt 2. April 1945 i Sønderborg.

Hammelev Sogn

Stationspasser Erik Eriksen, Hammelev,
født 25. December 1910,
død den 28. Febr. 1945 i Neuengamme.

Hellevad Sogn

Snedker Jes Peter Asmussen,
født 28. April 1919,
død den 17. Dec. 1944 i Neuengamme.

Holbøl Sogn

Overgendarm Christian Petersen Skov,
Rønshoved,
født 5. Oktober 1895,
død den 2. Dec. 1944 i Neuengamme.

Hostrup Sogn

Vognmand Carl Antoni Hoeg, Rørkær,
født 6. Juni 1895,
død den 24. Sept. 1942 ved Bombened-
slag i Rørkær.

Frk. Henriette Christine Hoeg, Rørkær,
født 31. August 1923,
død den 24. Sept. 1942 ved Bombened-
slag i Rørkær.

Højer Sogn

Gendarmaspirant Arne Juhl Hansen,
Rudbøl,
født 25. December 1919,
død den 3. Dec. 1944 i tysk Koncentra-
tionslejr.

Overgendarm Hans Peter Gimm, Nørremølle,
født 1. Juli 1912,
død den 6. Dec. 1944 i tysk Koncentrationslejr.

Gendarm Otto Christian Bergmann,
Siltoft,
født 3. Januar 1917,
død den 4. Februar 1945 i Tyskland.

Overgendarm Spetzler Petersen, Højer,
født 10. December 1913,
død den 4. Marts 1945 i Schandelach-Lejren.

Rolf Kjærby, Højer,
født 21. April 1935,
dræbt ved Granatsprængning den 30. April 1945 i Højer.

Overgendarm Viggo Juhler Pedersen,
Højer,
født 12. Maj 1916,
død efter et Fangeophold i Tyskland paa Tuberkulosehospitalet i Aabenraa den 1. Maj 1945.

Hørup Sogn

Overgendarm Niels Povlsen Koesgaard,
Høruphav,
født 28. November 1896,
død af Lungehindebetændelse i Arbejdslejren Schandelach den 27. Nov. 1944.

Kegnæs Sogn

Overgendarm Hans Chr. Hansen,
født 5. Oktober 1893,
død den 19. Dec. 1944 i Neuengamme.

Kliplev Sogn

Arbejdsmand Jørgen Peter Lorenzen,
Kliplev,
født 10. Juni 1886,
skudt den 9. April 1940 ved Lundtoft.

Løjt Sogn

Kaptajn Johannes Nielsen, Dyrhave,
født 21. Maj 1888,
torpederet paa en Tur til England den 20. Marts 1940.

Styrm. Nis Hansen Krap, Løjt Kirkeby,
født 27. Juli 1877,
torpederet paa en Tur til England den 20. Marts 1940.

Matros Laurids Nønnen Momme, Løjt Kirkeby,
født 27. Februar 1923,
krigsforlist i Kattegat i Januar 1943.

Oksbøl Sogn

Anna Lise Larsen, Broballe,
født 19. August 1932,
dræbt af Projektil fra engelsk Flyve-maskine den 4. Maj 1945 i Oksbøl.

Rabsted Sogn

Arbejdsmand Hermann Burmester,
født 8. August 1912,
faldet i Polen den 18. August 1944.

Rejsby Sogn

Andreas Madsen, Rejsby,
12 Aar,
dræbt i Minefelt 1945.

Aage Thiim,
10 Aar,
dræbt i Minefelt 1945.

Rinkenæs Sogn

Overgendarm Carl Vilhelm Jacobsen,
Sandager,
født 6. Juni 1896,
død den 6. Nov. 1944 i Neuengamme.

Vagtmester Alfred Hansen Høj, Rinkenæs,
født 19. Marts 1895,
død den 13. Jan. 1945 i tysk Koncentrationslejr.

Gendarm Cyril Thorvald Regensburg,
født 18. November 1920,
død den 7. Marts 1945 paa Statshospitalet i Sønderborg efter Hjemkomsten fra tysk Koncentrationslejr.

Rødding Sogn

Officerselev ved Ø. K. Nicolaj Fryden-dal Petersen,
født 3. Marts 1922,
krigsforlist i Februar 1944.

Gartner Nis Philipsen, Brændstrup,
født 8. Januar 1921,
faldet som Frihedskæmper i København den 29. April 1945.

Rømø Sogn

Der savnes Efterretning om et Par Søfolk, men ingen er meldt krigsforlist.

Sommersted Sogn.

Der savnes endnu Efterretning om en, der var interneret i Stutthof-Lejren.

Skærbæk Sogn

Matros Svend Aage Lagoni, Skærbæk, født 23. December 1921, krigsforlist den 23. November 1940.

Reserveløjtnant af 1. Grad Styrmand Rübner-Jørgensen, født 30. Maj 1915, faldet i Korsør Havn den 29. Aug. 1943.

Bogholder Johann Nielsen, Skærbæk, født 14. Januar 1913, faldet som Frihedskæmper den 5. Maj 1945 i Skærbæk.

Mejerist Hermann Svendsen, Skærbæk, født 1. Februar 1906, faldet som Frihedskæmper den 5. Maj 1945 i Skærbæk.

Sottrup Sogn

Overgend. Ernst Christensen, Snogbæk, født 14. Maj 1897, død den 22. Nov. 1944 i Neuengamme.

Laurids Clausen Jørgensen Thomsen, Sottrup, født 12. Juli 1924, skudt af Tyskerne i Kollund, død den 25. April 1945 paa Statshospitalet i Sønderborg.

Sønderborg

Sømand Wilhelm Dinesen, født 12. September 1908, død 15. Dec. 1941, da »Delfin« mine-sprængtes paa Flensborg Fjord.

Sømand Heinrich William Brag, født 9. September 1924, druknet ved Krigsforlis i Kattedgat mellem 5. og 11. Januar 1943.

Dekorator Anker Hansen, født 16. Maj 1917, faldet i Kamp i Kollund den 10. Febr. 1944.

Lærer Herman Møller Boye, født 5. Juli 1913, henrettet i Juni 1944.

Overgendarm Kristian Sofus Nielsen, født 21. Marts 1910, død 1. Nov. 1944 i Neuengamme.

Kriminalbet. Erling Peter Christiansen, født 24. Februar 1909, død 23. Jan. 1945 i tysk Koncentrationslejr (Mühlberg).

Fængselsbetjent Svend Holm, født 9. April 1918, død paa Statshospitalet i Sønderborg 30. Marts 1945 efter at være blevet mishandlet af Tyskerne.

Snedker Svend Aage Peter Hansen, født 21. December 1920, skudt 2. April 1945 af tysk Vagtpost under Sabotageforsøg ved Havnen i Sønderborg.

Tandslet Sogn

Kriminalbetjent Peter Petersen, født 11. Oktober 1912, dræbt ved Togulykke ved Hobro den 8. Okt. 1944 (levede »under Jorden«).

Sygeplejerske Margrethe Laurberg, født 27. Marts 1910, død den 16. Marts 1945 i Norrland (Sverige).

Tinglev Sogn

Fotograf Leo Falk Simonsen, Tinglev, født 16. Marts 1917, død den 23. Febr. 1945 i Neuengamme.

Kornhandler Carl Thomsen Nielsen, Tinglev, født 27. Maj 1909, død den 10. Marts 1945 i Neuengamme.

Tyrstrup Sogn

Statshusmand Martin Jessen Grøn, født 20. Maj 1887, død den 13. Marts 1945 i Neuengamme.

Tønder

Redaktør Viggo Lausten, født 31. Juli 1904, død den 2. Maj 1940 i Vestre Fængsel, København.

Dyrlæge Carl Chr. Jensen, født 7. Januar 1891, dræbt ved Bombeangreb den 11. Juli 1942 i Tønder.

Inger Jensen,
født 10. Juli 1927,
dræbt ved Bombeangreb den 11. Juli
1942.

Hustru Edith Margrethe Larsen,
født 5. Juli 1912,
dræbt ved Bombeangreb den 11. Juli
1942.

Birgit Larsen,
født 4. Januar 1939,
dræbt ved Bombeangreb den 11. Juli
1942.

Lokomotivfyrbøder Henry S. Andersen,
født 23. December 1919,
død i Ribe efter Flyverangreb den 13.
Juli 1942.

Lokomotivfyrb. Hans Thimsen Lund,
født 29. Februar 1920,
død i Ribe efter Flyverangreb den 27.
August 1944.

Lektor Aage B. Rosenkjær,
født 24. December 1890,
død den 18. November 1944 i Arbejds-
lejren Svesing ved Husum.

Overgendarm Anton Rasmussen,
født 13. Januar 1913,
død den 26. Nov. 1944 i tysk Koncen-
trationslejr.

Overgendarm Ole L. Svendsen,
født 29. Juli 1897,
død den 27. Nov. 1944 i tysk Koncen-
trationslejr.

Pudserformand Peter J. Hansen,
født 16. November 1899,
død den 5. Dec. 1944 i Statsfængslet
i Dortmund.

Overgendarm Ludvig V. Oxfeldt-Jensen,
født 23. Maj 1895,
død den 27. Dec. 1944 i tysk Koncen-
trationslejr.

Postassistent Anton Richard Christensen,
født 23. Januar 1917,
død den 4. Marts 1945 i tysk Koncen-
trationslejr.

Ekstraarbejder Aksel Johannes Koch,
født 9. November 1915,
død 1945 i tysk Koncentrationslejr.

Knud Hoffman Laursen,
født 4. Oktober 1922,
faldt i Kamp ved Kirkeby Skovene ved
Svendborg den 2. Maj 1945.

Der savnes desuden Efterretning om
en, der i April 1945 fra Koncentrations-
lejr blev sendt ud paa Kommando.

Ubjerg Sogn

Overgend. Gustav Johannes Jørgensen,
født 29. December 1896,
død den 11. Januar 1945 i Koncentra-
tionslejren ved Schandelach.

Overgendarm Alfred Peter Sørensen,
født 5. Maj 1897,
død den 27. Febr. 1945 i Neuengamme.

Vedsted Sogn

Læge Jørgen Teilmann,
født 12. Maj 1909,
henrettet i København d. 10. Marts 1945.

Vilstrup Sogn

Fisker Christian Nielsen, Kjelstrup
Strand,
født 23. Oktober 1901,
minesprængt ved Stranden den 20. Ok-
tober 1943.

Der savnes desuden Efterretninger om
3 unge Sømænd, der dog ikke er meldt
krigsforliste.

ARRESTERET SOM GIDSEL

Af Cl. Eskildsen.

Den 29. August 1943 Kl. 4 Morgen erklæredes militær Undtagelsestilstand i Danmark, og faa Minutter efter Kl. 4 ringede det paa Dørklokken: »Luk op! Jeg kommer fra den stedlige Kommandant!« Uden for Døren stod en Underofficer og 2 Mand; Underofficeren gik med ind og overrakte mig følgende Arrestordre:

Der Standorttæste in Tondern.

Tondern, den 29. August 1943.

Herrn Seminarlehrer Claus Eskildsen,
Tondern, Ripener Landstrasse Nr. 13.

HAFTBEFEHL.

Zur Sicherung der Durchführung der von mir getroffenen Massnahmen aus Anlass des vom Befehlshaber der deutschen Truppen in Dänemark verkündeten militärischen Ausnahmezustandes werden Sie als Geisel vorläufig festgenommen.

Sie haben den Anordnungen des Überbringers dieses Haftbefehls unverzüglich Folge zu leisten.

Bei Fluchtversuchen oder bei Widerstand wird von der Waffe Gebrauch gemacht.

ARRESTORDRE.

Paa Grund af den militære Undtagelsestilstand og til Sikring for Gennemførelsen af de af mig trufne Forholdsregler arresteres De foreløbig som Gidsel.

De skal ufortøvet efterkomme Ordrene af Arrestordrens Overbringer.

Ved Flugtforsøg eller Modstand vil der gøres Brug af Vaabnet.

Onnen

Major und Standorttæster.«

Naar Dr. Best altsaa den 1. Juni 1944 til »Nordschl. Zeitung« udtalte: »Jeg konstaterer, at der i Danmark hidtil aldrig er taget Gidsler eller henrettet Gidsler«, saa har jeg sort paa hvidt Beviset for, at han ikke talte Sandhed.

Jeg førtes ud paa Kasernen, hvor man meddelte, at man endnu ventede to andre: Læge Dahl og Provst Schülein. Jeg undrede mig over, at man ikke tog flere, og at man ikke tog mere fremtrædende Personer, men var nu klar over, hvem der havde udpeget os tre.

Vi sad paa Kasernen i Tønder i 10 Dage og havde ikke noget at klage over undtagen det ene store, at man havde berøvet os Friheden, med Vagtpost for Døren og Vagt neden for Vinduet. Forplejningen

var god, vi kunde modtage Besøg, faa Bøger hjemmefra og høre Radio fra Kalundborg. Hvad den engelske Radio meddelte, fortalte Soldaterne os — ligesom vi senere under en Gaardtur i Fredericia fik tilhvisket: »Italien har kapituleret!«

En Løjtnant Kiesel havde det særlige Tilsyn med os, og han var meget korrekt. En lille Episode kan belyse dette: Fru Dahl kom en Dag ind paa Vagtstuen og sagde: »Ich soll meinen Mann besuchen«. — Den vagthavende Underofficer sagde brøsig: »Sollen? — Sie wollen wohl?« Da Fru Dahl undskyldte sig med, at hun ikke talte godt Tysk, sagde han haanligt: »Ja, naar Danmark først hører til Stortyskland, maa De vel alle lære det! Ikke sandt?« — Fru Dahl svarede ikke, hvorpaa han gentog meget langtrukket: »Nicht wahr?« — Løjtnant Kiesel var meget pinligt berørt af Underofficerens Uforskammethed, stillede personligt med en Undskyldning og en Passerseddel i Fru Dahls Hjem og lovede, at Manden vilde blive straffet.

Den morsomste Oplevelse paa Kasernen var Samtalerne med vore »Stuepiger«, Polakker og Elsassere. Hos disse Folk i tyske Uniformer kunde vi erfare, hvad det vil sige at hade Tyskerne!

Den 8. September blev vi vækket Kl. 4,45 med Besked om, at vi skulde flytte en Time senere. En brøsig Feldwebel førte os ned til en af de kendte »Præriebiler«, og saa kørte de med os. I Fængselsgaarden i Aabenraa fik vi Rektor Buchreitz, Aabenraa, og Lærer Marcussen, Graasten, med, i Haderslev de 5 derværende Gidsler: Landstingsmand Fabrikant Schaumann, Folketingsmand Redaktør Svensson, Rektor Dr. Jacobsen, Bagermester H. Andersen og Højskoleforstander Hans Lund, Rødding. Det viste sig hurtigt, at Behandlingen de forskellige Steder havde været helt forskellig: i Aabenraa sad de i Eneceller og maatte ikke have Forbindelse med hinanden, i Haderslev havde de siddet i »Ehrenhaft« under meget frie Forhold.

Vi havnede paa Kasernepladsen i Fredericia og blev ført ned i en utrolig snavset Kælder, uden Dagslys, uden Borde, hvor der blot laa nogle snavsede Straasække paa Gulvet. I dette skumle Hul sad en dansk Soldat, der for 8 Dage siden havde meldt sig til Tyskerne, fordi han var hjemme paa Orlov, og som altsaa havde siddet i Mørket i 8 Dage. Her fandt vi ogsaa Landstingsmand Poulsen, Stenderup (ved Varde), der var indleveret Eftermiddagen før og hverken havde faaet Forplejning eller Tæpper siden. Vi lavede straks Vrøvl med det Resultat, at Soldaten blev flyttet til en Mandskabsstue, og at man lovede at skaffe os et standsmæssigt Kvarter. Efter henvend 4 Timer blev vi ført til dette, og det viste sig at være en anden Kælder, der dog havde to smaa Vinduer, saa der kom lidt Lys og Tusinder af Fluier ind. Der var snavset Cementgulv, og næsten hele Pladsen var optaget af 20 Toetages-Senge. Man meddelte os, at vi ikke maatte modtage Besøg, ikke skrive til vore paarørende og ikke maatte faa udleveret Tæpper. Da vi diskuterede med en Løjtnant om vore Kaar, trøstede en Feldwebel os med disse Ord: »Vær De glade for, at De ikke er i Rusland. Jeg har

selv været der. Om skyldig eller ikke skyldig — stillet med Ansigtet mod Muren — bum!«

Næste Dag lykkedes det Redaktør Svensson at faa Foretræde hos Kommandanten, og nu viste det sig, at man ikke blot havde været helt uforberedt paa vort Komme, men at man heller ikke anede, hvorfor vi var arresterede; man mente kun at vide, at vi havde vist tysk fjendtlig Indstilling. En Telefonsamtale med København gav en fuldstændig Omvæltning i vore Kaar. Vi blev Kl. 18 flyttet over i en Mandskabsbarak, hvor vi fik to Stuer midt iblandt Soldaterne, og vi fik Løfte om en Ordonnans fra næste Morgen, ligesom vi maatte skrive til vore Familier. Efter to Dages Liv i Mørke og Halvmørke lærte vi at hilse Lyset med Glæde!

Næste Morgen fik vi Forbindelse med Fredericia, og nu strømmede det ind med Gaver til os! Overvældende! Vi havde nu ogsaa faaet en flink Løjtnant, og vi afleverede efter hans Anmodning følgende Liste over de 18 Gidsler, som efterhaanden var blevet samlede i Fredericia:

Haderslev:	Reichstagsabgeordneter Fabrikbesitzer Schaumann Reichstagsabgeordneter Chefredakteur Svensson Gymnasialdirektor Dr. Jacobsen Bäckermeister H. Andersen Hochschulvorsteher cand. mag. H. Lund
Aabenraa:	Gymnasialdirektor Buchreitz Lehrer Marcussen
Sønderborg:	Reichstagsabgeordneter Chefredakteur Frede Nielsen Reichstagsabgeordneter Buchdruckereibesizer Otsen
Tønder:	prakt. Artzt Dr. Dahl Seminarlehrer Cl. Eskildsen Kirchenpropst Schülein
Esbjerg:	Bankdirektor Palludan Chefredakteur Ree Chefredakteur L. V. Jensen
Varde:	Reichstagsabgeordneter Lehrer u. Hofbesitzer Poulsen
Kolding:	Reichstagsabgeordneter Studienrat Karl Olsen
Mariager:	Reichstagsabgeordneter Fabrikbesitzer Boeck-Hansen.

Intet Under, at Soldaterne i Barakken, der for Resten er meget flinke, kalder os »die feinen Herren Dänen!«

Om Aftenen møder Kommandanten og meddeler: »Auf Betreiben des deutschen Volksgruppenführers Dr. Jens Møller werden folgende entlassen:« hvorpaa følger Navnene paa de 12 første i ovenstaaende Fortegnelse, altsaa alle fra Nordslesvig. Han føjer til: »Jeg haaber, De har Forstaaelse for vor Situation. Paa alle Sider omgivet af Fjender. Nu sidst denne Historie med Italien. Jeg haaber, De i Fremtiden vil samarbejde med os, og at De snart vil glemme den første Dag her i Fredericia!«

Vi beklagede, at vore 6 Kammerater fra Nørrejylland ikke kunde ledsage os ud i Friheden, og Soldaterne beklagede, at det ikke var dem, der kunde rejse hjem.

I GESTAPOS VOLD

Af Iver Møller.

Da Frøslevlejrens Porte den 5. Maj 1945 aabnedes, var jeg blandt de mange, der nu atter kunde færdes som frie Mænd i vort eget Land.

Ved Grænsen — som alle andre Steder — havde Modstandsbevægelsens kække Folk indtaget deres Poster, Dannebrog vajede overalt, Glæden og Begejstringen lyste ud af alles Ansigter. Alt tegnede sig nu i de lyseste Farver. Ganske vist var der endnu Opgaver at løse, før Befrielsen var fuldstændig, men blot det, at Gestapos Voldsherredømme nu er brudt, skabte den sande Livsglæde. At netop Fordrivelsen af Gestapos Banditter var et afgørende Led i Befrielsen, indses nu af hele Befolkningen, men enkelte tror vel stadig, at Beretningerne om Ugerningerne begaaet af Himmlers Sadister er overdrevet i betydeligt Omfang. Men de mange samstemmende Øjensvidneskildringer om grusomme Mishandlinger af danske Patrioter i tyske Fængsler gør det klart, at Grusomheden og Brutaliteten, der udfoldedes under den tyske »Retsforfølgning«, under Gestapos Ledelse har naaet Højdepunktet og udelader enhver Mulighed for Overdrivelse.

Nedenstaaende Beretning skal ikke skildre en særlig haardhændet Fremgangsmaade fra Gestapos Side, men snarere Gestapos almindelige Maade at behandle Sager paa.

Da jeg en Foraarsdag i et specielt Ærinde sammen med »Børge« indfandt mig i en Villa i Aabyhøj, indhentede Skæbnen os. Næppe havde »Børge« ringet paa Døren, før to unge Fyre indefra kom farende mod os med hævede Pistoler og raabte: »Hænderne op, for Satan, det er det tyske Sikkerhedspoliti!« Vi blev saa af »Stikkerne« drevet ind i Stuen, men da det efter deres Mening ikke gik hurtigt nok, tildelte de os et Par Knytnæveslag i Ryggen, saa vi snublede. Herover blev de meget opbragt og raabte: »Gaa ordentlig for Helvede!«. Inde i Stuen stod yderligere 2 bevæbnede Gestapofolk. (Vi fik senere at vide, at Gestapo i over et Døgn havde holdt Vagt i Huset). Ved den paafølgende Visitation blev alt taget fra os. Mit Legitimationskort blev straks af den danske Haandlanger erklæret for falsk, idet han hævdede, at alle Legitimationskort udstedt i 1944 var falske. Jeg gjorde ham opmærksom paa, at Legitimationsforordningen først 1. August 1944 var gennemført over hele Landet. Men der var jo ingen Tvivl om, hvem der fik Ret.

Før vi blev ført bort, blev vi lænket sammen med Haandjern. Det var øjensynligt noget, der morede Gestapomanden og Sadisten (Max).

»Gut eng?« spurgte han. Vi svarede: »Ja«. »Tut's weh?«, ja, svarede vi igen. »Schön, soll es auch!«. Idet han udtalte dette, grinede han diabolisk og trykkede saa Haandjernene endnu mere sammen.

Vi var saa klar til Køreturen og blev ved Hjælp af Pistoler skubbet ud af Huset og senere op ad Trappen til Gestapokontoret (Politistationen i Mejlgade), hvor vi blev anbragt i Nærheden af Døren. Pludselig farer »Max« løs paa os, giver os nogle Øretæver og Kæbestød, idet han samtidig bander og skælder, fordi vi har beholdt Hatten paa. Paa Grund af Haandjernene var vi jo ikke i ringe Grad hæmmet i vor Bevægelsesfrihed. Vi opdagede ret hurtigt, at »Max« benyttede enhver Lejlighed til at slaa løs paa os.

Efter den foreløbige Behandling kunde vi nok regne med, at vi sikkert havde en Del Klø i Vente. Vor Antagelse bestyrkedes yderligere ved, at vi af og til kunde høre høje Skrig, der kom fra de forskellige Afhøringslokaler. Haandjernene blev lidt efter laast op, og »Børge« førtes ind i et andet Lokale. Mens jeg nu stod for mig selv, kom der en »Tolk« hen til mig og raadede mig til at sige Sandheden, idet jeg i saa Fald kunde slippe med 4 Maaneder i Frøslev, i modsat Fald vilde jeg faa en mere ublid Behandling under Forhørene, samt omgaaende komme til Tyskland. Det stod mig klart, at af disse Løfter var der størst Chance for Opfyldelsen af det sidste, hvilket jeg ogsaa fik bekræftet, da jeg lidt senere i Forhørslokalet af »Chefen« — Kriminalrat'en — fik Løfte om en god Behandling, saafremt jeg tilstod. Hvis jeg derimod ikke vilde dette, maatte jeg regne med, at de vilde anvende alle til Raadighed staaende Midler. De var fuldkommen ligeglade med, om de »slog mig i Stykker«. Nu mente de, at jeg var tilstrækkelig præpareret til Forhøret, som begyndte kort efter, og jeg maa sige, at »Chefen« havde instrueret sine Folk godt. I Afhøringen deltog 4 Mand, herunder en »Tolk« — der var med ved Anholdelsen — alle bevæbnede med Pistoler og lange Gummiknipler. Paa Grund af stærk Varme havde jeg lagt Jakken, men det fortrød jeg bittert bagefter. Det varede nemlig ikke ret længe, før end de 4 ved enhver Lejlighed slog løs med Kniplerne over mine Arme, Ben og min Ryg. Adskillige Gange blev jeg lagt over en Stol, og saa begyndte de paany med Kniplerne. Hvis jeg faldt ned paa Gulvet, brugte de foruden deres Knipler ogsaa deres Støvler. »Tolken« lovede mig adskillige Gange, at jeg »skulde komme for Standret i Morgen og blive skudt«, og hyppigt kom der Raab som »jetzt knallt es bald«. Naar jeg bad om Vand, sagde de »Nein, Haue ist besser als Wasser«. De rev min Skjorte i Stykker og slog Armbaandsuret af Armen. Naar jeg gjorde mindste Forsøg paa at parere, blev de fuldstændig rasende. Paa et vist Tidspunkt mistede jeg Bevidstheden, men kort efter fortsatte Afhøringerne. Ialt varede Afhøringen fra Kl. 18 til Kl. 2. Jeg blev nu ført til Fængslet, smidt ind i en Celle og besvimede igen. I Løbet af Natten fik jeg Opkastninger og sov af gode Grunde ikke særlig godt. Næste Morgen kunde jeg næsten ikke røre mig, og jeg var næsten fuldstændig sort paa de Steder, hvor

jeg var blevet slaaet. Det saa vel nærmest ud, som om jeg havde badet i Hyldebærssuppe. Jeg spurgte efter Læge, men han kom ikke. (Først efter 5 Dages Forløb viste han sig, men da havde det ingen Interesse). Dagen efter kom jeg atter i Forhør, denne Gang 6 Timer og fik iøvrigt samme Behandling som Dagen i Forvejen. Ømheden blev værre og værre! (men det var vist ogsaa Mening). Paa Tredjedagen fik jeg Ro til om Aftenen, men Kl. 19 blev jeg afhentet i Cellen til fornyet Afhøring og blev paany truet med at blive slaaet ihjel, hvis min Forklaring ikke ændredes. Som ved tidligere Forhør forsøgte man at overbevise mig om, at man havde fanget den og den af mine Bekendte, hvorfor jeg godt kunde fortælle alt. I et enkelt Tilfælde fortalte de mig ogsaa, at en af mine Bekendte, som jeg vidste var »taget«, nu var død. Det kunde jo i og for sig være meget troværdigt, men stemte alligevel ikke.

Jeg blev ført ind i et Lokale, hvor jeg ikke tidligere havde været. Der stod en Seng med hvidt Lagen og et stort Skrivebord, hvorpaa der laa en lille Sav og i Vinduet stod en elektrisk Varmepude. Med bange Anelser ventede jeg paa, hvad der nu skulde ske. Spændingen blev snart udløst, idet der ankom 7 Mand, som begyndte at forhøre mig paa Kryds og Tværs. De sparkede mig over Skinnebenet, brugte Knytnæver og Kniplerne, saa godt de formaaede. »Tolken«, som ved tidligere Lejligheder havde vist sig at være en af de mest energiske, hvis der skulde slaas, var ogsaa denne Gang meget aggressiv. »Tag saa de onde Øjne væk, ellers skal jeg sgu' nok faa dem lukket!«, hvorpaa jeg fik et Par Knytnæver lige i Ansigtet. Denne Søndag Aften var det sent, inden jeg kom tilbage til Cellen.

Nogle Dage senere kom jeg atter i Forhør og blev fotograferet i forskellige Stillinger. Uvisheden om, hvorfor jeg blev fotograferet, foruroligede mig efter de fremsatte Trusler. Hvad vilde der ske den næste Dag?

Fængselscellen betragtedes som det eneste Fristed, man havde, men Freden blev ofte afbrudt, idet hver Ringning paa Døren kunde være Signalet til ny Afhøring. Fængselspersonalet var forstaaende, en Gang sagde den ene af Soldaterne til mig, da jeg skulde i Forhør: »Ha' det nu godt«. Han havde set, da jeg den første Gang var kommet fra Gestapo.

Materielt bød Fængslet ikke paa mange oplivende Momenter. Rygning og Læsning var forbudt. Forplejningen bestod om Morgenens af 2 Skiver tørt Rugbrød og en Kop brunlig Vædske, som havde Betegnelsen Kaffe. Middagsmaden lød oftest paa Kaalrabi sammenkogt med Kaal, og overhældt med Sovs. Hvis der en Dag var Kartofler — sorte og med Skræl paa — var vi henrykte. Aftensmaden bestod af det samme som Morgenens, idet dog det ene Stykke Brød var besmurt med ca. 5 gr. Fedtstof af en eller anden Art — sjældent Smør —. Hertil serveredes undertiden et lille Stykke Ost eller Fisk.

Maaltiderne var Dagens Lyspunkter. —

Mens jeg sad alene, var Pladsforholdene ret gode. Men alligevel fortrød jeg ikke, at jeg senere fik to Cellekammerater ind i min Eenmandscelle. Vi havde een lille Bænk, ca. 65 cm at sidde paa, men Tiden gik bedre nu, og vi kunde jo ogsaa sætte os paa Gulvet, hvis vi følte Trang til at hvile. Med Renligheden var det lidet bevendt. Lus og Fnat var ikke nogen ualmindelig Foreteelse.

Til alt Held blev jeg efter nogen Tid overført til Frøslev.

Under den 22 Timer lange Transport, der foregik i et langt tysk Transporttog, var vi forsynet med Haandjern. For manges Vedkommende betød Ankomsten til Frøslev, at de ikke blev flyttet videre, men selv Dagen før Kapitulationen vilde Gestapo herfra overføre 17 Fanger til Vestre Fængsel. Vi var alle klar over, at Transport til Vestre Fængsel ikke betød noget godt! Stemningen denne Dag var efter Sigende noget lignende, som mange af de »ældre« Fanger havde oplevet, naar deres gode Kammerater blev ført til de djævelske Koncentrationslejre i Tyskland.

Mange blev af Gestapo pint ihjel, andre blev slaaet til Invalider. Vi kan være inderligt taknemlige for, at det ikke trak længere ud med Befrielsen.

FRØSLEV

Af Redaktør A. P. Møller.

En Indberetning til Bladets Redaktør om Begivenheden den 26. Maj 1944, da Grænsegendarmeriets tapre Chef, Oberst *Paludan-Müller*, efter et 2½ Timers heltmodigt Forsvar blev myrdet og brændt inde af 36 Gestapomænd og Politisoldater, faldt i Tyskernes Hænder og førte til, at jeg den 15. Juli paa Dyrskuepladsen blev arresteret af Gestapo og efter en Husundersøgelse blev ført til Aabenraa. En 4 Timers Afhøring viste, at Tyskerne vidste god Besked med min Gøren og Laden. De kunde paa det nøjeste oplyse mig om, hvor og naar jeg havde holdt Foredrag i de sidste Par Aar og kom til det Resultat, at jeg var »tyskfjendtlig«, hvilket jeg maatte bekræfte med min Underskrift. Efter et Par Dages Ophold i Aabenraa blev jeg overført til Kolding Arrest, hvor jeg forblev i 5 Uger. Den 18. August overførtes jeg sammen med ca. 50 andre Medfanger til Lejren i Frøslev, som da lige var taget i Brug.

Da vi blev læsset i Lastbilerne i Kolding, oplyste Stikkeren *Riis* fra Haderslev paa sin sædvanlige elskværdige Maade os om, at det var forbudt at tale sammen. Gjorde vi det, vilde der først blive skudt og saa spurgt. Og, føjede han til, det vilde jo da være kedeligt, om nogen paa den Maade skulde miste Livet. Men vor Skyld er det jo saa ikke.

selsskud« gennem Hovedet. Han sank sammen og laa der, endnu med Hænderne i Lommen, og døde i Løbet af Natten uden at være kommen til Bevidsthed. Kvinderne, som raabte »Morder« efter den paagældende Vagtpost, blev straks straffet med Besøgsforbud, et Forbud som senere blev udvidet til at omfatte et hele Oktober varende Forbud mod Besøg, mod at modtage og afsende Breve og Pakker. Dette Forbud kom paa et meget ubelejligt Tidspunkt. De fleste af de Internerede var jo kun forsynet med let Sommerundertøj. De havde skrevet hjem efter Vinterundertøj, som netop ankom paa dette Tidspunkt. Da Spærringen ophævedes den 3.—4. November laa der ca. 1500 Pakker. De blev uddelt med ca. 50—60 Pakker om Dagen, saa det varede længe, inden de sidste fik deres Pakker med det tiltrængte Vintertøj. Heldigvis var Lejren, takket være den danske Forvaltning og Røde Kors, i Stand til at yde de Internerede Hjælp i Form af Undertøj, Træsko, Kapper, Benklæder o. l. De, som havde faaet udleveret Tøj fra Lejren, fik baa- de foran og bagpaa malet et stort »G. F.«, Gefangenelager Frøslev

Kammeratskabet i Lejren var godt. Alle følte sig som Kammerater, og havde den ene i Stuen noget at ryge paa eller andet, som kunde gøre Livet lidt mere behageligt, havde alle noget. Fra Røde Kors blev der hver Maaned udleveret en Pakke Tobak, 30 Cigaretter og 5 Cerutter, saa noget havde man jo altid at ryge paa, foruden at der jo da ogsaa kom Pakker hjemme fra.

Senere blev de gamle samlet i Barak 6, Sygebarakken, saaledes at Solsiden var indrettet som Sygestuer, Nordsiden til Opholdsstue for os »Gamle«. Det var kun smaa Stuer med 4 Mands Belægning, som var mere behagelige at bo i.

Saadan set kunde Opholdet jo være forløbet ganske behageligt, hvis ikke der havde været noget, som hed Tysklandsture. Udtagelsen til disse Ture gik for sig paa den mest brutale Form. Midt om Natten blev der i de enkelte Barakker purret ud til Appel. »Træd an, som I er!« lød Ordren, og snart stod der ca. 150 Mand opstillet i Pyjamas, Natskjorte, bar Skjorte o. s. v. Saa blev der under Banden og Sværgen raabt en Del Navne op. De paagældende fik Ordre til at træde »links raus« og »Om ti Minutter er I færdige! Med alt jeres Kram stiller I ved Taarnet«. Resten blev jaget i Seng igen uden dog at kunne sove. Var der saa nogen blandt de udtagne, som havde faaet udleveret Undertøj e. l. fra Lejren, blev det taget fra ham og — saafremt det ikke lykkedes for den danske Forvaltning at faa uddelt nyt Tøj, sendt afsted uden Skjorte e. l.

Lejrens Kok, som laa syg i Sygebarakken med Lungebetændelse, blev trods Lægens Protest halet op af Sengen med 39,8^o Feber og sendt med. En anden var stærkt angrebet af Sukkersyge og var under Insulinbehandling. Han blev ogsaa taget med. Begge er døde i Lejren i Tyskland. Lejrens ældste, den 74 aarige Ole Sørensen, blev ogsaa sendt sydpaa. Om han er kommen tilbage, ved jeg ikke. Frygten for disse Ture red de Internerede i Frøslevlejren som en Mare. Ingen vidste sig

sikker, ingen vidste, efter hvilke Retningslinier der blev gaaet frem ved Udtagelsen. Vi plejede at sige, at der rafledes om, hvem der skulde med.

Vi saa ogsaa i Lejren Eksempler paa den Tortur, som nogle af Fangerne havde gennemgaaet hos Gestapo. »Farmand« og den unge Kunstmaler Vagnsen var fuldstændige Vrag efter saadanne Mishandlinger.

Og saa — ingen vidste, hvorlænge de skulde sidde, ingen havde faaet Dom. Løsladelsen skete med 5 Minutters Varsel, og lykkelig den, der fik Besked om at stille ved Taarnet til Hjemsendelse. Det var med en ejendommelig Følelse, at man, efter at have underskrevet en Ikke-Angrebstraktat med de tyske Myndigheder, stod uden for Pigtraaden. Men de gode Kammerater, gode danske Mænd, som man har truffet i Lejren, glemmer man ikke. Og med Tak mindes man den gode Forplejning, som takket være det danske Fængselsvæsen blev os til Del i Lejren. Røde Kors har her som andre Steder gjort et stort Arbejde for at lette danske Fanger og Internerede deres Kaar.

FRA MIN FANGETID I TYSKE FÆNGSLER OG KONCENTRATIONSLEJRE

Af Henry Meyer, Reservelæge, Aabenraa.

Den 12. November 1943 blev jeg arresteret af Gestapo paa Operationsgangen paa Aabenraa Amtssygehus. Jeg blev ført til Kolding og derfra til Aarhus, hvor jeg sad til 18. December 1943, da jeg blev sendt til Sachsenhausen, en stor Koncentrationslejr ved Oranienburg, 35 km fra Berlin. I Aarhus var jeg i et Forhør — en stor Parodi — heldigvis uden Tortur, omend alvorlige Trusler.

Ved Ankomsten til Sachsenhausen — i Jernbanevogn 4½ Døgn — havde jeg faaet Lungebetændelse. Først da jeg besvimedede under Straffegymnastik i Frostvej, iført nærmest intet — den obligatoriske Fangeuniform — blev jeg indlagt paa Hospitalet, og den første Dag jeg var feberfri, blev jeg udkommanderet til at overtage kirurgisk Afdeling med 300 Senge. Sachsenhausen havde et nogenlunde godt Hospital, men der herskede stor Mangel paa Medicin.

I April 1944 blev jeg i Følge et Telegram fra København omgaaende afskediget og fik under Haanden at vide, at jeg skulde skydes den næste Dag. Jeg var i Tyskland som Gidsel for 2 Overlæger og senere mine 2 Brødre. Meddelelsen gjorde ikke et stærkere Indtryk paa mig, og Faren drev over for den Gang. Nogen Tid efter skulde jeg paa en

Transport. Lejrlægen fik at vide, at det var en Dødstransport, og fik mig omgaaende indlagt paa Hospitalet for Lungehindebetændelse og høj Feber (Svindlen blev gennemført heltud). Da jeg var blevet rask, blev jeg dog sendt til Buchenwalde, samtidigt med at min Familie fik den »glædelige Meddelelse«, at jeg var blevet løsladt og rejst paa Re-creation et eller andet Sted i det stortyske Rige.

Da jeg naaede Buchenwalde, blev jeg — af mig ukendte Grunde — returneret til Leipzig. Senere fik jeg at vide, at jeg skulde have været likvideret i Buchenwalde.

I Leipzig blev jeg ført i Lænker gennem Byen, blev overspyttet af nogle Kvinde og Børn, og da jeg bad om et Glas Vand, kom en Kvinde med et Glas og hældte Vandet ud paa Jorden for Øjnene af mig.

Fra Leipzig blev jeg sendt til Alexanderplatz, Gestapos Hovedkvarter i Berlin — et Helvede, Hjemstedet for Sadisme i højeste Potens. Vi var 180 Mennesker i en Kælder uden Vinduer og uden Vand med et ubrugeligt W. C. Højest 40 Mand kunde ligge paa Gulvet ad Gangen — og Væggetøj var der en Gros. Om Morgen fik vi 1 Stk. Rugbrød og $\frac{3}{4}$ Stk. Teerstating — om Aftenen det samme — kort-sagt et rent Tilintetgørelsessted.

Derfra kom jeg tilbage til Sachsenhausen, hvorfra jeg saa pludseligt blev sendt til Straffelejren Liebe Rose ved Frankfurt an der Oder. Her blev jeg Vidne til den største Tragedie, jeg endnu har oplevet.

Lejren var en Straffelejr, der husede 600 Arier samt 4000 uskyldige ungarske Jøder — i Dag lever ingen af de ungarske Jøder fra Lejren. Lejren blev rømmet December 1944, efter at 700 sværtsyge var skudt ned med Maskinpistoler, paa Turen til Hovedlejren blev yderligere 1200 skudt ned, og de sidste levende Jøder, ca. 3000 blev »gassed« lige efter Ankomsten til Sachsenhausen. Opholdet i Lieberose var en sørgelig Tid. Trods al vor Omsorg døde 30-40 daglig af Sult, Slag etc.

Saa vel der som i Sachsenhausen havde jeg gentagne Gange Lejlighed til at operere haardt lemlæstede Fanger. Fangerne var meget taknemlige Patienter, navnlig Nordmændene, Danskerne og Russerne. Senere arbejdede jeg videnskabeligt i Sachsenhausen med Tuberkulose, samt, som Læge ved en Vaabenfabrik. I Sachsenhausen overværede vi adskillige Hængninger af saavel skyldige som uskyldige Individier. Det var et raat og macabert Skuespil, som man dog vænnede sig til. Alle de, der blev hængte, gik stolte i Døden, og S. S. stod der og var flov over dette Myrderi.

Senere kom alle Nordmænd og Danskere til Neuengamme — jeg selv var spændt paa, om jeg kom med, da der bl. a. stod paa mit Kartotek kort: De strengeste Repræsalier i Følge Ordre fra Reichsführer SS. Himmler — men det gik.

I Neuengamme herskede Sadisten, Obersturmführer Thuemann, der har myrdet 400.000 Mennesker i polske Koncentrationslejre. Her i Neuengamme købte vi for 55.000 Cigaretter et Revier — en ret usædvanlig Handel. Grev Bernadotte, Professor Rundberg og Afdelings-

chef Hvass udførte her et stort fortjenstfuldt Arbejde, der resulterede i, at vi alle blev ført videre til Frøslev og nogle af os derpaa til Sverrig — hvorfra jeg med Politikorpset vendte hjem til et frit Danmark den 5. Maj 1945.

Det er umuligt her at fortælle alt — og alt bør ikke fortælles offentligt. Jeg skal dog omtale, at i flere Tilfælde blev Fanger anvendt som »Forsøgskaniner«, fik sprøjtet ny Medicin eller levende Tuberkelbaciller ind — jeg ligger inde med Navnelisten, den bliver stillet til Røde Kors Disposition.

Under Opholdet lykkedes det mig illegalt at brevveksle med Røde Kors og faa uvurderlig Medicin og Instrumenter ned til Tyskland — takket være norske Kvinder, den danske Kirke i Berlin samt Helmer Rosting og General Hansen i Dansk Røde Kors. Det havde kostet os Livet, hvis det var opdaget — men efterhaanden blev man saa »haardkogt«, at man var ligeglad.

En Dag kom der 800 Lig til Lejren; da det viste sig, at 2 levede trods alt, blev de omgaaende skudt, for naar der var meldt 800 døde — saa skulde der være 800 døde.

En yndet Trafik var at sende Fanger af Sted uden Tøj i Godsvogne og lade dem staa paa et Sidespor i 2-3 Uger uden Mad og Drikke — derefter blev Ligene brændt.

10 Englændere, deriblandt en Ven af mig, Løjtnant John Godwinn, blev myrdede — officielt stod der paa Kartotek kortene: døde under Transport.

Sachsenhausen blev oprettet 1937. Pr. 1. Marts 1945 havde der været 132.000 Fanger, hvoraf mindst 48.000 var døde. Maden var elendig, Roer og Kaal. Kun Røde Kors Pakker reddede os Danske og Nordmænd — og derved enkelte andre.

Mærkværdigvis var de Fanger, der havde det bedst, alle i Lejren for de danske Jøder i Theresienstadt — hvorfor er aldrig blevet opklaret.

Efter at have oplevet tyske Koncentrationslejre, maa jeg sige, at den Behandling, vi giver danske Forræddere, er human og Vidnesbyrd om, at Danmark er en Kulturstat.

HJEM FRA KONCENTRATIONSLEJREN

Af Morten Kamphøener.

Hjemførelsen af de danske og norske Fanger fra de tyske Koncentrationslejre var en Begivenhed, der optog Sindene stærkt. Ikke mindst de danske Fangers Paarørende var interesseret i, hvorvidt deres Ægte-mænd, Sønner eller Brødre var blandt dem, der kom hjem. Derfor var der i de Dage, Hjemførelsen fandt Sted, mødt mange frem for at byde dem Velkommen. Sjældent har man set Gensynsglæden give sig saa

hjertelige Udtryk som her, men desværre var der ogsaa en Del, der maatte vente forgæves, naar det gjaldt Fanger, som kort før Hjemførelsen blev paabegyndt, var blevet sendt paa Transportrejsjer som Gidsler eller paa Udkommando.

Blandt dem, der i lang Tid ventede forgæves, var ogsaa et Ægtepar fra Aabenraa. De holdt trofast ud to Døgn igennem, og saa endelig kom deres Søn med Transportens sidste Vogn. Man forstaaer, at Gensynsglæden blev desto større.

Hjemførelsen af Fangerne begyndte allerede den 8. April under Vicepræsidenten for det svenske Røde Kors, Greve Folke Bernadottes overordentlig dygtige Ledelse. Iøvrigt stod det store Organisationsarbejde, som var forbundet med Hjemførelsen, under det danske Udenrigsministerium og Socialministeriums Ledelse, som atter samarbejdede med de svenske og danske Røde Kors-Organisationer. Arbejdet var i det hele taget baseret paa Samarbejde. Det fandt Sted uden Gnidninger af nogen Art. Man kan vist godt sige, at alt klappede, som det skulde. Der var oprettet Karantænestationer ved Krusaa og Padborg.

I Midten af April Maaned kom de første Transporter, som hjemførtes fra den store Fangelejr i Neuengamme, hvor Fangerne fra de forskellige Koncentrationslejre var blevet samlet. De hjemførtes af svenske og danske Røde Kors-Biler og førtes til Karantænestationen i Padborg. Det var de Syge, som i første Omgang blev hentet hjem, og de blev efter Undersøgelsen paa Karantænestationen sendt videre til Sverige for at nyde en haardt tiltrængt Rekreation i svenske Interneringslejre. Ingen, der har set disse Menneskeskygger, vil nogensinde glemme det. Det var levende Skeletter, og saa lykkedes det endda for nogle af dem at fremtvinge noget i Retning af et Smil, naar de paa Baarer blev ført ud af Ambulancerne og modtog den første Velkomsthilsen paa dansk Grund. Det var unge Mennesker, men de saa ud som Oldinge, og deres store feberhede Øjne syntes at spørge de omkringstaaende, om det virkelig ogsaa var sandt, at det nu var Slut med de Pinsler og Lidelser, de havde udstaaet. Men de maatte straks vende Blikket bort, fordi de ikke var i Stand til at taale Dagslyset.

Med en af de første Transporter var kun fire af Fangerne saa raske, at de selv kunde bevæge sig. Men de bar til Trods herfor stærkt Præg af, hvad de havde udstaaet. Deres Garderobe havde de i sidste Øjeblik maattet komplettere paa forskellige Maade, idet deres Tøj var blevet stjaalet i Fangelejren, og den ene af dem var kun iført Underbenklæder, som han dog kunde dække over med en Overfrakke.

Den 20. April kom der Fart over Hjemførelsen. Det hed sig, at Rigsfører Himmler Dagen før havde forbudt enhver yderligere Hjemførsel, et Forbud, som dog Dagen efter blev ophævet, efter at Grev Bernadotte havde haft Lejlighed til at forhandle med Hr. Himmler.

Den 19. April om Aftenen blev Karantæne-Lejren ved Padborg Genstand for en Beskydning fra allierede Flyvemaskiner. Det var en af de ungdommelige tyske Vagtposter, som var placeret i Nærheden af

Lejren, der havde følt sig forpligtet til at skyde paa Flyverne. Resultatet blev, at Flyverne dykkede ned og sendte en Serie Maskingeværssalver ned over Barakkerne. Funktionærerne og andre søgte Dækning under det oprangerede Ambulancetog eller paa fri Mark. Der saaredes seks, dog ingen livsfarligt. To maatte indlægges paa Aabenraa Sygehus. Faa Timer efter Angrebet var Personalet paany i Arbejde med at tilrettelægge alt til Ankomsten af de syge Fanger.

De kom om Eftermiddagen ved 5-Tiden, Nordmænd og Danske mellem hinanden. De fleste blege og udtærede. Nogle af dem var bogstaveligt talt kun Skind og Ben med Hoveder ikke større end Børn. En Del af dem var dog oppegaende, men de var alle præget af de alvorlige Oplevelser, de havde været ude for.

Blandt de Ankomne er ogsaa en høj og rank Mand. Han er bleg og afmagret, men hans Ansigt er præget af Beslutsomhed, som det forøvrigt ogsaa var, før han blev ført til Fangelejren i Neuengamme.

— Det er min Erfaring, fortalte han, at det er en Viljesag at komme igennem al denne Elendighed. Klø gav det nok af, og Maden var mere end ringe. Hvis vi ikke havde faaet Pakkerne hjemmefra, havde vi ikke kunnet staa det igennem. Men jeg havde sat mig for, at jeg vilde igennem. Taber du Modet, gaar det galt, sagde jeg til mig selv. Det gælder om at holde ud, hvis man ikke vil bukke under. Jeg var sammen med Lektor Rosenkjær fra Tønder, og han var egentlig den, der saa bedst ud af os alle og havde det bedste Humør, men pludselig en Dag mistede han Modet, faldt helt sammen, og faa Dage efter var han død.

Flere af de Hjemvendte fortalte om grufulde Oplevelser i de rædselsfulde Fangebaracker, om den menneskeuærdige Behandling, de havde faaet, Slag og Spark, Mishandling med Gummiknipler og Pisk, og en af dem, der havde været med til at afhente Fangerne, fortalte om en Oplevelse, han havde haft, da han kiggede ind i Fangelejren. Han havde da set, hvorledes nogle af Fangernes Vogtere, løsslupne Vaneforbrydere, pludselig havde styrtet sig over Fangerne, der trak en Vogn, belæsset med store Tønder. Det var frygteligt at se, sagde han, hvorledes de med deres Knipler slog Fangerne lige ind i Ansigtet, saa de styrtede om, og det var hjerteskrærende at se paa, hvorledes de stakkels Mennesker værgede for sig med Hænderne, da Slagene paany regnede over dem, mens de laa paa Jorden.

En anden Fange fremviste sin Haand, der bar tydeligt Præg af, at man havde brækket Fingrene paa ham, og det lød næsten utroligt, da han fortalte, at syge Mennesker i hans Barak, som paa Knæerne maatte krybe til Toiletterne, blev overspulet med iskoldt Vand fra Brandsprøjter, fordi de ikke havde været i Stand til selv at gøre sig rene. Og det til Trods for, at de havde Lungebetændelse.

Flere af Fangerne fortalte ogsaa om de frygtelige Gaskamre, hvor Syge blev aflivet uden at give dem den menneskelige Chance til at helbredes ved egen Hjælp. En Kvinde berettede saaledes om en fryg-

telig og ganske ufattelig Oplevelse, hun var blevet udsat for Langfredag. Hun fortæller selv:

— Den vil for mig blive staaende som den frygteligste Dag i mit Liv. Hver Uge blev de døde og haardest syge i Sygebarakken ført bort til en anden Afdeling, og hver Søndag Formiddag førtes disse døde og døende til et Gaskammer. Langfredag overværede jeg, at 1000 Kvinder blev ført bort, deraf var mange levende endnu. De blev ført bort paa store Vogne. Først et Lag døende, saa et Lag Lig og saa videre døde og døende mellem hinanden og ovenpaa hinanden.

Man kan næsten ikke fatte, hvorledes det har været muligt for Røde Kors og deres Medhjælpere at udføre det mægtige Opsamlingsarbejde, som gik forud for Hjemsendelsen. Danske og svenske Rutebiler har under vanskelige og alvorlige Forhold saa at sige berejst Tyskland paa Kryds og Tværs for at faa Danskere og Nordmænd befriet fra de forskellige Fangelejre, Jøderne havde man maattet hente i Theresienstadt, andre maatte hentes i Sachsenhausen og Buchenwalde. Saadanne Rejser var ikke uden Farer i et Land, der til daglig blev overfløjet af de Allieredes Kampflyvere, og adskillige af Vognene bar Spor af, at de havde været helt fremme i Angrebslinjen. Man kan ikke noksom anerkende den Indsats, der er øvet af Transport-Ledere og Chauffører. En af dem, en Chauffør fra Viborg, fortalte, at han ikke havde været af Tøjet i de tre Uger, han havde opholdt sig i Tyskland.

En af de Kolonneassistenter fra C. B. U., som havde været med paa Transporterne, var den unge Prins Georg. Han havde opholdt sig ti Dage i Tyskland og var under Hjemførslen Leder af en Konvoj. Paa Karantænekontoret i Krusaa var man imponeret af den Orden og den Præcision, der prægede hans Førerskab.

— Det har været en stor Oplevelse at deltage i dette Arbejde, sagde han, og det vi har set, vil vi aldrig glemme. Forhaabentlig vil det blive nedskrevet altsammen, saa det senere kan gaa over i Historien. Det er en Nødvendighed.

Prins Georg afleverede en af de første Konvojer, der passerede Karantænestationen i Krusaa, og nu gik det Slag i Slag. Det var et ejendommeligt Syn at se de hvide Biler, allesammen forsynet med Genferkorset og det svenske Flags gule og blaa Farver, dukke op foran den tyske Grænsestation for snart efter langsomt at køre ind over Grænsen til Danmark.

De første Biler medfører Nordmænd, og de norske Fanger var i det hele taget i Flertal. Af de fire Tusinde Fanger, der hjemførtes, har de 2400 formentlig været norske.

De aabner et Vindue i Bilen, svinger med deres Huer, og det første, de siger, kommer som et spontant Udraab:

— Hjertelig Tak for Deres dejlige Røde Kors Pakker. Det er dem, der har frelst os, ellers var vi aldrig kommet hjem.

Og Ansigterne straalere paa disse høje, ranke, norske Gutter.

— Velkommen til Danmark, lyder Raabene fra de Tilstedeværende, og der svares igen paa klingende norsk:

— Hjertelig Tak! Hjertelig Tak!

Det skal vi aldrig glemme Danmark, var der en, der udbrød.

En af Nordmændene havde, mens Bilen holdt ved den danske Grænsestation, givet en ung sønderjydske Pige Haanden, og den beholdt hun i sin, saalænge Opholdet varede. Af den Slags Velkomstsener var der mange, smukke og gribende.

En Dame fra Horsens var taget til Krusaa for at modtage to Sønner, der begge havde været interneret i Neuengamme. Hun havde tilfældigvis taget Opstilling nær ved den tysk-danske Grænse. Lige ud for, hvor hun stod, standsede en af de først ankomne Biler, og ud af Bilen sprang en ung Mand, gik hende i Møde og udbrød:

— Goddag Mor, og til Lykke.

Den 20. April var Morens Fødselsdag, og det er sikkert en af de bedste og mest kærkomne Lykønskninger, hun nogensinde har modtaget. Med en senere Bil ankom hendes anden Søn, og nu da hun havde begge sine Drengene hjemme, blev Glæden naturligvis uendelig stor.

De Fanger, der ankom til Krusaa, blev bispist paa det nærliggende Mejeri. Der serveredes Havregrød og Gullasch, og Nordmændene glædede sig navnlig over Kartofflerne i Gullaschen. Noget af det, de havde længtes mest efter, var Poteter. Det var et Kæmpearbejde, D. K. B. havde paataget sig med Tilrettelægnngen af denne Bispising.

Sent paa Natten den 21. April var Hjemførelsen af Fangerne saa godt som fuldført. Det havde været store Dage ved Grænsen i Krusaa. Den største Oplevelse var dog at lægge Mærke til, hvor glade de hjemvendte Fanger var ved at være sluppet ud af det Helvede, de havde levet i, nogle endog fem Aar. Flere af dem havde stiftet Bekendtskab med baade Tugthuse og almindelige Koncentrationslejre, men de fleste var enige om, at det, de havde oplevet i Fangelejrene, havde været det værste af alt.

Det er forstaaeligt, at der lød Sang fra mange af de store Rutebiler, saasomt de befandt sig paa dansk Grund. Det betød Frihed efter lange Tidrs Trængsler og Lidelser.

Aktieselskabet Landbobanken i Skive SALLING BANK Kontortid: 9-12 og 2-5 Lørdag 9-2. Telefon 700 . Skive.	Den lollandske Landbo- stands Sparekasse NAKSKOV Stiftet 1870 Indskudskapital ca. 61,0 Mill. Reserver ca. 3,8 Mill. Kontorer i: Maribo - Birket - Dannemarre - Stokkemarke.	<i>Landbostandens Sparekasse</i> Nykøbing F. Tlf. 197 - 1197
Aktieselskabet Sæby Bank SÆBY	Sæby og Omegns Sparekasse SÆBY	Aktieselskabet STRUER BANK STRUER
Sparekassen for Randers By og Omegn Kontortid 10-1 og 3-5 „Telefon 3310 (4 Linier).“ Randers		Graasten Bank A/S Kontortid 9-12 & 2-4 Lørdag 9-1 GRAASTEN
Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn HOBRO — Telefon 13		Aktieselskabet <i>Banken for Hobro og Omegn</i>
Banken for Skanderborg og Omegn Kontortid 10-3 Telefon 516, 517 og 518 Skanderborg		Sparekassen for Haderslev Byes Omegn Telefon 2133, 2 Linier. Postgiro 8356. HADERSLEV.
Sparekassen for Svendborg og Omegn Svendborg		Horsens Landbobank A/S Kontortid 9 ¹ / ₂ -12 ¹ / ₂ og 2 ¹ / ₂ -4 ¹ / ₂ HORSENS
Sparekassen i Nykøbing paa Falster Indskudskapital ca. 41 Mill. Kr. Reserver ca. 4 Mill. Kr. Telefon 216		Sønderjyllands Kreditforening Haderslev
Sparekassen for Skagen og Omegn Telefon 57 Skagen		Reserveret „B“.
<i>Støt de sønderjydske Indsamlinger</i>		
Forsikrings-Aktieselskabet N O R D E N København V. Vestre Boulevard 34 Telefon 645		Aktieselskabet Handels- og Landbrugsbanken Silkeborg Telf. 1024 (4 Linier)

Historisk Samfund for Sønderjylland

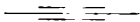
udgiver „Sønderjydske Aarbøger“ III. Række, og „Sønderjydske Maanedsskrift“.

Redaktionsudvalg for „Sønderjydske Aarbøger“ bestaar af Lausten-Thomsen, Hans Lund og Johan Hvidtfeldt. Lausten-Thomsen og Cl. Eskildsen danner Redaktionsudvalg for „Sønderjydske Maanedsskrift“.

Medlemsbidraget er 5 Kroner aarlig eller mindst 100 Kr. én Gang for alle. Medlemmerne modtager „Sønderjydske Aarbøger“ *gratis*. „Sønderjydske Maanedsskrift“ kan bestilles hos Posten og koster 1 Kr. 65 Øre fjerdingaarligt. I Boghandelen eller bestilt hos Cl. Eskildsen koster det 1 Kr. 50 Øre frit tilsendt. Indmeldelser i Historisk Samfund modtages af alle Bestyrelsesmedlemmer. *Opkrævningen af Medlemsbidraget* sker ved Tilsendelsen af 1. Halvbind af Aarbøgerne.

Ældre Aargange af „Sønderjydske Aarbøger“ kan, for saa vidt de haves, faas mod Betaling af tilsvarende Medlemsbidrag: 5 Kr. for en hel Aargang, 2 Kr. 50 Øre for et Halvbind + Porto.

Ogsaa *Festskriftet til H. P. Hanssen* faas af Medlemmerne for 5 Kr. + Porto, saa vidt Oplaget rækker.

Aktieselskabet
Motorfabriken „Frederikshavn“

Nakskov Dampmølle

Aktieselskab

NAKSKOV

Støt dansk Industri

A/S **P. SCHOU & CO.**
TRÆLASTHANDEL

Kolding (Grundl. 1840)

A/S **FAXE KALKBRUD**
Frederiksholms Kanal 16 Telefon Central 9123

JORDBRUGSKALK
97 pCt. kulsur Kalk i Varen, som
den leveres - ca. 100 pCt. passerer 1 mm Sigte

JESPER NIELSEN
TRICOTAGEFABRIK

HERNING

NAKSKOV
SKIBSVÆRFT
NAKSKOV DANMARK

N. P. Hansen & Co.

Spedition — Kontrol
og Pakhusforretning
Odense

Oscar Christensen

Kolonial en gros

Kolding — Varde — Haderslev — Aabenraa

Aktieselskabet

Helsingørs Væveri

Helsingør.

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør
Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717
KØBENHAVN

Vojens

Andels-Svineslagteri

Vojens . Telf. 4111, 4112, 4113

Kirkegaard & Co A/S

Trikotagefabrik

HERNING

Adda

Korsetterne virker slankende,
sitter eminent og er beha-
gelige i Brug.

Sorø Amtstidende

Dagligt Gennemsnits-Oplag
for 1. Halvaar 1944 if. Dansk
Oplagsk. 17.091 Eksempl.

Akциденstrykkeri, Lystryksanstalt, Clichéfabrik, Bogbinderi
Hovedkontor: Slagelse. Telf. 2000.
Hovedstadskontor: Telf. Palæ 4758.

A. Jepsen

Trikotagefabrik
Vestergade 43 — — Telf. 221
HERNING

HEJMDAL

Landsdelens Blad

Maribo Amtstidende

MARIBO

Holbæk Amtstidende Odsherreds Tidende

Enhver Bilist kender Holbæk Amts gode Veje — enhver
Annoncør kender den gode Vej til Kunderne i Holbæk Amt.
Telefon Holbæk 71 Telefon Nykøbing 7

RINGSTED FOLKETIDENDE

Fyns Tidende

hurtigst og bedst.

TIDENDE

FOR ÅRSKOV, MARIBO OG RØDBY

Lollands største Dagblad

Roskilde Dagblad Byens og Egnens Blad
*Søger De Husassistent eller anden Medhjælp, da averter i
Roskilde Dagblad. Søger De Plads i Nærheden af Køben-
havn, faar De den bedst gennem en Annonce i Roskilde
Dagblad. Vort Trykkeri leverer Tryksager af enhver Art.
Telefon Roskilde 601 (2 Linier).*

Lolland-Falsters Folketidende

Stiftets største Blad

Nykøbing F.

Lolland-Falsters
Stiftet **Stifts-Tidende** 1805

Hovedkontor: Nykøbing Falster Landsdelens ældste Blad

Carl M. Cohr's

Sølvvarefabriker

Aktieselskab

Fredericia

Jydske Tidende

Oplag:

Hverdage ca. 21.000 Eksp.

Syd- og Sønderjyllands
største Blad.

Søndage ca. 23.300 Eksp.

Aalborg Stiftstidende

Nordjyllands største Dagblad

Aktieselskabet
SIMON BRØND & CO.

Barnevognsfabrik
Vejen

TEKSTILFABRIK

Import En gros

Herning.

L. F. T. A.

Haderslev Amts aut. Destruktionsanstalt

Telefon Hammelev 32.

Selvdøde og syge Dyr afhentes overalt i Distriktet.

Ringsted
Andels-Svineslagteri

RINGSTED